

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 54/05-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. mája 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti J. S. a Z. S., obaja bytom Z., zastúpených advokátom JUDr. M. V., Z., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 171/97 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. S. a Z. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 171/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Zvolen p r i k a z u j e , aby v konaní sp. zn. 10 C 171/97 konal bez zbytočných prietáhov.

3. J. S. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Zvolen p o v i n ť vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Z. S. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Zvolen p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. J. S. a Z. S. p r i z n á v a úhradu trov konania spoločne a nerozdielne 8 490 Sk (slovom osemtisícštyristodeväťdesiat slovenských korún), ktoré je Okresný súd Zvolen p o v i n n ý zaplatiť na účet advokáta JUDr. M. V., Z., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. februára 2005 doručená sťažnosť J. S. a Z. S., obaja bytom Z., (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. M. V., Z., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 171/97.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uviedli, že 31. júna 1997 podali na okresnom súde návrh na začatie konania vo veci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva. Okresný súd nariadil od 12. marca 1998 do 6. marca 2001 štyri pojednávania, pričom na poslednom rozhodol rozsudkom. Proti rozsudku okresného súdu sa sťažovatelia odvolali. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) 13. júna 2001 vrátil spis okresnému súdu vytýkajúc nedostatky odvolania. Po ich odstránení a opätovnom predložení veci krajský súd 20. decembra 2001 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil so záväzným právnym názorom na nové prejednanie a rozhodnutie. Okresný súd vec prejednal na štyroch pojednávaniach od 17. júna 2002 do 21. októbra 2004, avšak bez toho, aby vo veci rozhodol.

Sťažovatelia 7. januára 2005 využili inštitút sťažnosti podanej orgánu štátnej správy súdov podľa § 17 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov. Okresný súd uznal čiastočnú opodstatnenosť ich sťažnosti.

Sťažovatelia požadujú, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a aby vo veci samej takto rozhodol:

„1/ Okresný súd vo Zvolene v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 171/97 porušil základné právo sťažovateľov 1/ - 2/ na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2/ Okresný súd vo Zvolene je povinný vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C 171/97 konať a rozhodnúť.

3/ Sťažovateľom 1/ - 2/ priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 150.000,- Sk (slovom jedenstopäťdesiatisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd vo Zvolene povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí, a pretože nezistil dôvody na jej odmietnutie, prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd sťažovateľov aj okresný súd, aby sa vyjadrili, či trvajú na konaní ústneho pojednávania; okresný súd tiež na vyjadrenie k sťažnosti.

Sťažovatelia aj okresný súd oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Predsedníčka okresného súdu uviedla k sťažnosti nasledovné:

„Sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu SR namietali sťažovatelia J. S. a Z. S., obidvaja bytom: Z., porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov postupom Okresného súdu Zvolen vo veci 10 C 171/97.

Namietali, že súd vytýčil prvé pojednávanie až 8 mesiacov od podania návrhu. V návrhu nebola uvedená hodnota sporu a žalobcovia nalepili kolkové známky vo výške 500,- Sk. Žaloba napadla na súd 30. 6. 1997. Po výzve sudkyne žalobcovia oznámili hodnotu sporu a súdny poplatok zaplatili 8. 8. 1997. Žaloba bola doručená žalovanej na vyjadrenie prípisom z 9. 9. 1997. Vyjadrenie žalovanej bolo súdu doručené 2. 10. 1997 a termín pojednávania bol určený na 12. 3. 1998.

Sťažovatelia ďalej namietali, že súd vec prejednal na pojednávaniach dňa 17. 6. 2002, 26. 8. 2003 a 21. 10. 2004 bez toho, aby vo veci rozhodol. Pojednávanie dňa 17. 6. 2002 bolo odročené na žiadosť účastníkov konania, ktorí navrhli, aby sa súd za ich prítomnosti pokúsil na mieste samom o uzavretie dohody formou súdneho zmieru.

Termín pojednávania 26. 8. 2003 bol zrušený na žiadosť zást. odporkyne, ktorá v uvedený deň čerpala dovolenku a klientka bola chorá.

Na ohliadke 21. 8. 2003 navrhovateľ J. S. navrhol, že do týždňa predloží súdu návrh súdneho zmieru, ktorý navrhol schváliť. Návrh zmieru nepredložil v lehote. Napriek 2 urgenciám zo strany súdu až 9. 12. 2003 navrhovatelia súdu oznámili, že k dohode nedošlo.

Na pojednávaní dňa 21. 10. 2004 účastníci navrhli poskytnúť lehotu 1 mesiac na prípadnú mimosúdnu dohodu s tým, že po uplynutí lehoty súdu oznámia, či berú návrh späť. Až 25. 11. 2004 súdu oznámili, že k dohode nedošlo.

V období od 9. 2. 1999 až do vyhlásenia rozsudku bolo nariadené znalecké dokazovanie dňa 29. 9. 1999, došlo k 3 zmenám znalcov, znalecký posudok bol súdu doručený 19. 12. 2000. Pojednávanie dňa 25. 1. 2001 bolo odročené za účelom výsluchu odporkyne v byte – bola chorá. Výsluch sa uskutočnil 7. 2. 2001.

Sťažnosť sťažovateľov považujem len za čiastočne odôvodnenú. Na trvanie dĺžky sporu malo vplyv aj konanie žalobcov, ktorí navrhli, alebo súhlasili s tým, aby sa pojednávania odročili za účelom mimosúdnej lehoty a hoci sami navrhli termíny v akých súdu oznámia výsledok dohôd, lehoty nedodržali. Odvolanie, ktoré bolo podané nemalo riadne náležitosti podľa prísl. ustanovení O. s. p. hoci boli žalobcovia zastúpení komerčným právnikom.

Na dĺžku konania však mala vplyv najmä skutočnosť, že vec vybavovala sudkyňa M. K., ktorá od 1. 5. 2001 nastúpila na starobný dôchodok. Po jej odchode vec vybavoval od 20. 9. 2001 sudca Mgr. B. H., od 8. 2. 2003 sudkyňa JUDr. M. K.. Rozhodnutím Súdnej rady SR bola táto sudkyňa napriek nesúhlasu OS Zvolen dočasne pridelená na výkon funkcie na Okresný súd Veľký Krtíš od 1. 1. – 31. 12. 2004.

Vec bola dňa 9. 3. 2004 pridelená po dobu neprítomnosti sudkyne K. JUDr. S.. Od 1. 1. 2005 sa vec vrátila JUDr. K., ktorá bola od 3. 1. 2005 PN až do 1. 4. 2005 kedy bola sudkyňa K. pridelená na OS V. Krtíš. Od 1. 4. 2005 vec vybavuje Mgr. P. B..

Okresný súd vo Zvolene nie je od r. 2001 dostatočne personálne obsadený, po odchode sudkyne M. K. do dôchodku zostalo po nej viac ako 180 nerozhodnutých C – vecí, ktoré sa rozdelili medzi ostatných sudcov. Mesačný nápad vecí na súde je druhý najvyšší v rámci Banskobystrického kraja. Sudcovia pracovali nad rámec bežných povinností sudcov.

K rozhodovacej činnosti sudcov sa nevyjadrujem.“.

Ústavný súd zistil v zásade rovnaké skutočnosti o procesných úkonoch okresného súdu zo spisu sp. zn. 10 C 171/97.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím“ alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

1. Predmetom označeného konania je vyporiadanie podielového spoluvlastníctva (podľa § 142 Občianskeho zákonníka) s prísl. Ide o konanie, ktoré patrí do štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nevykazuje osobitnú právnu zložitosť. Faktickú zložitosť veci však nemožno vylúčiť, pretože tento druh konania si vyžaduje často znalecké dokazovanie, ktoré bolo potrebné aj v posudzovanom konaní.

2. Čo sa týka správania s'ťažovateľov v namietanom konaní, ústavný súd konštatuje, že s'ťažovatelia čiastočne prispeli k celkovej dĺžke konania, keď bolo potrebné ich vyzývať na zaplatenie súdneho poplatku, pojednávanie bolo odročené na základe ich žiadosti z dôvodu ich záujmu vec uzavrieť zmierom. Tieto skutočnosti však podľa názoru ústavného súdu nemali za následok predĺženie súdneho konania v trvaní, ktoré s'ťažovatelia namietajú ako zbytočné priet'ahy v konaní.

3. Tretím kritériom, ktorého prostredníctvom ústavný súd posudzoval s'ťažovateľmi namietané porušenie základného práva, bol postup súdu. Ústavný súd posudzoval postup súdu predovšetkým z hľadiska efektívnosti konania súdu a dospel k záveru, že postup okresného súdu v označenom konaní vykazuje znaky neefektívnej činnosti. K takémuto záveru ústavný súd dospel po vyhodnotení postupu pri zabezpečovaní znaleckého dokazovania, keď od nariadenia znaleckého dokazovania v septembri 1999 okresný súd tri razy menil ustanovených znalcov a znalecký posudok bol doručený okresnému súdu až v decembri 2000. Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že zabezpečenie znaleckého dokazovania je súčasťou postupu súdu, ktorý je predmetom hodnotenia

z hľadiska zbytočných priet'ahov v konaní (II. ÚS 10/01), a že odročovanie pojednávani z dôvodu potreby vypracovania znaleckého posudku môže... za splnenia ďalších podmienok viesť k zbytočným priet'ahom v konaní (II. ÚS 17/01). Rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 171/97-90 zo 6. marca 2001, ktorým okresný súd návrh zamietol, zrušil Krajský súd v Banskej Bystrici 20. decembra 2001 uznesením č. k. 12 Co 2355/01-112 a vrátil vec okresnému súdu, ktorý do dňa doručenia s'ťažnosti ústavnému súdu vo veci nerozhodol; vo veci boli nariadené len dve pojednávania (17. júna 2003 a 21. októbra 2004). Aj keď v tomto období došlo k rozšíreniu návrhu a opätovne k pokusu o riešenie sporu mimosúdnou dohodou, podľa názoru ústavného súdu ďalšie uplynutie 2,5 roka od rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorého právny názor sa stal pre okresný súd záväzný a je návodom pre okresný súd na rozhodnutie vo veci samej, treba považovať za zbytočné priet'ahy v konaní.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že konanie okresného sp. zn. 10 C 171/97 je poznamenané zbytočnými priet'ahmi v konaní, ktoré mali za následok porušenie základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V súvislosti s argumentmi predsedníčky okresného súdu o nedostatočnom obsadení okresného súdu a o počte nevybavených vecí ústavný súd uvádza, že táto skutočnosť nemôže byť vo vzťahu k účastníkom konania ospravedlnením zbytočných priet'ahov v konaní (II. ÚS 40/97, I. ÚS 7/00).

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo

veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 171/97 v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

V nadväznosti na rozhodnutie ústavného súdu o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa ústavný súd aj žiadosťou sťažovateľov o priznanie finančného zadosťučinenia podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 10 C 171/97 konal bez zbytočných prietahov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto rozhodol aj o žiadosti sťažovateľov priznať im primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia žiadali, aby im bolo priznané finančné zadosťučinenie 150 000 Sk z dôvodu dlhotrvajúceho stavu právnej neistoty. Vzhľadom na okolnosti prípadu, doterajšiu dĺžku konania, v ktorom došlo k zbytočným prietahom v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 40 000 Sk pre každého zo sťažovateľov zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľov za ujmu, ktorú utrpeli.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. M. V. v konaní pred ústavným súdom. Sťažovatelia ich vyčíslili sumou 10 604 Sk (slovom desaťtisícšesťstoštyri slovenských korún) spolu za štyri úkony právnej pomoci podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanou ako šestina zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2004 vo výške 15 008 Sk, t. j. 2501 Sk a 150 Sk režijný paušál, pretože išlo o úkony urobené v roku 2005, zníženou o 20 % z dôvodu spoločných úkonov pri zastupovaní dvoch osôb, t. j. 8 490 Sk).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. mája 2005